

A. P. ČEHOV STRICEK VANJA

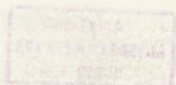

slovensko ljudsko gledališče ceje

19540 /39

D41/1988

A. P. ČEHOV

STRIČEK VANJA

Prizori iz vaškega življenja v štirih dejanjih

Anton Pavlovič Čehov

Striček Vanja

Režija Miran Herzog

Prevod Josip Vidmar

Dramaturg Janez Žmavc

Lektor Metka Čuk

Scena Črtomir Frelih

Kostumi Cveta Mirnik

Glasbena oprema Anton Natek

Dogaja se na posestvu Serebrjakova

Odmor po drugem dejanju

Premiera v četrtek 27. septembra 1984 ob 19.30

Osebe

Serebrjakov,
Aleksander Vladimirovič,
upokojen univerzitetni profesor ..... Miro Podjed

Jelena Andrejevna, njegova žena ... Anica Kumer

Sofja Aleksandrovna (Sonja),
njegova hči iz prvega zakona..... Milada Kalezić

Vojnicka, Vasiljevna,
vdova tajnega svetnika,
mati prve profesorjeve žene ..... Jana Šmid

Vojnicki,
Ivan Petrovič, njen sin..... Drago Kastelic

Astrov,
Mihail Lvovič, zdravnik..... Janez Bermež

Teljegin, Ilja Iljič,
obubožan posestnik..... Matjaž Arsenjuk

Marina, stara pestunja ..... Mija Mencej

Vodja predstave Sava Subotić - Šepetalka Ernestina Popović -
Tehnično vodstvo Peter Šprajc - Luč Rudi Posinek - Frizerska dela
Maja Dušej - Krojaška dela pod vodstvom Jožice Hrenove in Adija
Založnika - Slikarska dela Adolf Aškerc - Odrski mojster Vili Korošec -

SLG Celje pred 35. sezono

Ali smo pred 35. sezono poklicnega gledališkega ustvarjanja v mestu ob Savinji še enako polni ambicij in ustvarjalnega zanosa, sredobežnih dvomov in sredotežne trme kakor doslej? So ustvarjalni izzivi letošnjega repertoarnega načrta nove priložnosti za radosti ustvarjalnega zadoščenja pred zadovoljnim občinstvom, ali nemara že tudi zlovešče zasnove trpkih razočaranj? Bomo zmogli še naprej uspešno prezirati in premoščati vedno zavratnejše kadrovske, prostorske in tehnološke težave, katerim botruje navidez le splošna gospodarska stiska, v resnici pa predvsem globoka moralna kriza in vedno očitnejša akulturnost velikega dela družbe, žal zlasti tistega, ki v njenem imenu in pod masko samoupravljanja odloča?

Veró v pozitiven odgovor spodbuja 290 dosedanjih premiernih uprizoritev tega ansambla v delovnih pogojih, ki nikoli niso dosegali potrebnega standarda, kaj šele, da bi omogočali razkošje neoviranega ukvarjanja zgolj z vprašanji gledališke izpovedi in izraza. Po materialnih osnovah vedno na robu profesionalnosti, a zato toliko močnejših ambicij, da z živim umetniškim ustvarjanjem nenehno dokazujemo lastno umetniško vrednost in s tem tudi družbeno upravičenost do obstoja in razvoja. Nujno potreben delovni vzgon je ves ta čas prihajal od občinstva, doma in na številnih gostovanjih. V trenutkih dvomov in občutij osamljenosti so razpihovale delovno vnemo naklonjene ocene kritike in festivalskih žirij, a tudi uglednih posameznih ustvarjalcev in poznavalcev umetnosti. Brez ustvarjalnih energij, ki se sproščajo v dinamičnem razmerju z občinstvom v najširšem pomenu besede, bi bilo premagovanje materialnih omejitev mnogo težje in nedvomno tudi mnogo manj uspešno.

Tudi letošnji repertoarni načrt sledi trajnim ambicijam ansambla po vsebinski angažiranosti in aktualnosti ter izvedbenih možnostih, ki izzivajo sproščanje še nepreverenih ustvarjalnih sposobnosti odrskih umetnikov ter omogočajo njihov posamični in skupni umetniški razvoj. Z že uveljavljenim in priljubljenim dopolnjevanjem lastne ponudbe z gostovanji drugih gledališč želimo Celjanom omogočiti vsebinsko popestritev in dragoceno informacijo o dosežkih drugih ansamblov. Šele oba dela našega programa kot celota omogočata učinkovit vpliv na razvoj splošne gledališke osveščenosti in raven zahtevnosti občinstva.

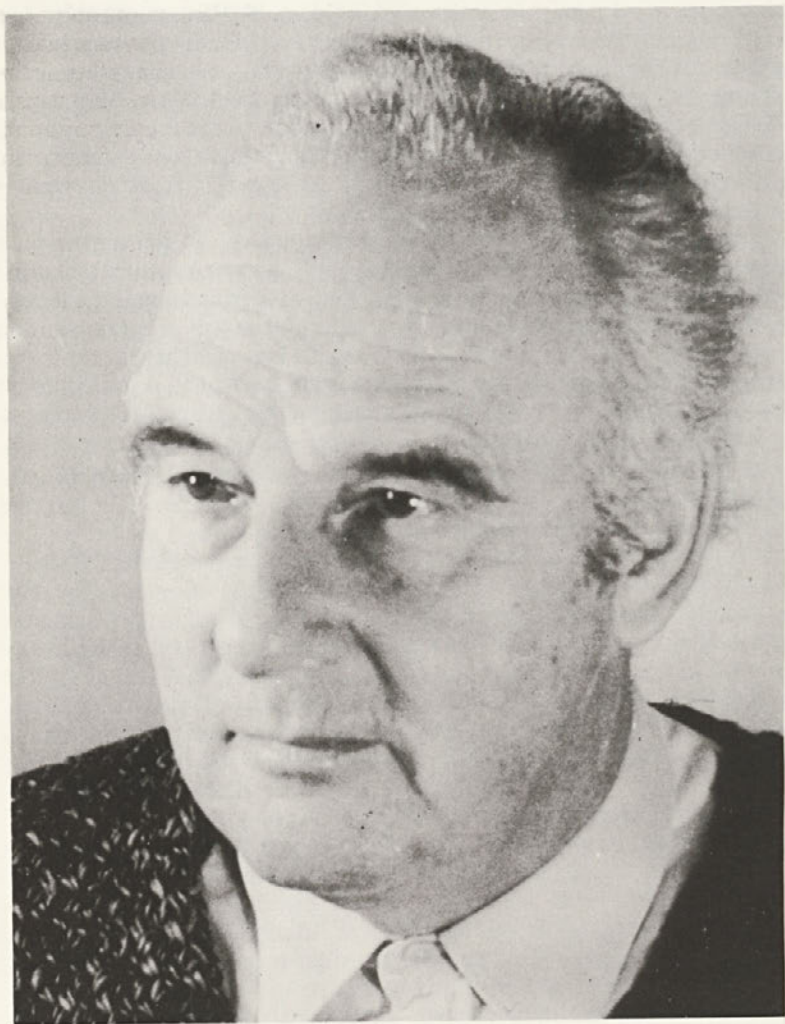
Želimo si, da bi najbolj osveščeno jedro našega občinstva znalo prisluhniti tudi vedno bolj zaskrbljujočim stiskam, zaradi katerih je vedno pogosteje občutiti zadovoljstvo že ob dejstvu, da je predstava, še ena v neskončnem nizu, srečno za nami, ne da bi se ob tem še zmogli globlje kritično vprašati o njeni resnični umetniški vrednosti, o velikosti razdalje med ciljem, namenom in doseženim. Da bi si to občinstvo glasneje zaželelo in skupaj z nami izborilo možnosti za radikalnejše in odmevnejše umetniške poskuse in dosežke. Da, skratka, ne bi bili vedno bolj sprijaznjeni le s količino (premier in njihovih ponovitev), s korektno, a nevznemirljivo izvedbo, s poskusi,

od znotraj in od zunaj, da ostaja gledališče na družbenem obrobju, ne pa da pogumno in tvegano posega v središčna vprašanja posameznikovega in družbenega življenja. Takemu občinstvu, osveščenim uporabnikom, se tako imenovana svobodna menjava dela ne bo mogla končati z golim nizanjem statističnih podatkov in računanjem indeksov, torej le na ravni količine, ampak se bo šele začela s spraševanjem in razločevanjem po doseženi kakovosti, ki mora biti edini temelj vrednotenja dosežkov žive umetnosti.

Seveda je stanje v gledališču - tudi za kulisami - le odraz stanja v njegovem družbenem okolju. Vedno bolj nervozno pričakovanje odločilnih sprememb, ki bodo omogočile preseganje stanja njegovega vztrajnega nazadovanja ali vsaj mrtvoudne stagnacije, se nujno širi na pričakovanje temeljitih sprememb v najširšem družbenem okolju. Krog je torej sklenjen, odnos med gledališčem in družbo je dialektično prepleten. Zato bomo na vprašanje z začetka tega prispevka neizogibno odgovarjali gledališčniki in družbeno okolje skupaj, s prakso premagovanja ali omagovanja v smeri razvoja ali stagnacije in nazadovanja.

Slavko Pezdir

Režiser Miran Herzog

Pogovor z režiserjem

S Stričkom Vanjo (po Utvi in Treh sestrah) kompletiramo v naši hiši veliki dramski opus Čehova. Ostane še Češnjev vrt! Ivanov?... Zakaj vedno znova Čehov? Od kod naša ljubezen do Čehova? Kako ga postaviti na oder? V čem je tipika in sodobnost njegovega gledališča? Sama vprašanja, ki nas usmerjajo k največji zvestobi avtorju. Stanislavski in Dančenko, ki sta ga na prelomu stoletja uprizarjala, pač po svojem najboljšem modelu in posluhu, sta nam danes že poučna šola o zmotah.

Čehov s svojimi dramami, ki niso drame, komedijami, ki niso komedije, vznemirja, neizmerno miha in muči gledališčne od samega začetka pa do danes že samo s tem, ko jih je postavil pred neznanko, kako ugledališčiti dvojnost, ko nekaj je in hkrati ni. Veljavnost tega »zagonetnega« avtorja je prav v dvojnosti, v kontrastu, ko tisto, kar zdaj je, hkrati že ni, in ko ni, tudi že spet je; ko je tedaj tragično in v istem hipu smešno, dejavno in trpno, hrepeneče in obupano, krik in šepet, pritrjevanje in zanikanje, resnica in dvom. Skrivnostni in poetični, tragični in smešni, veljavni in razveljavljani, dualizem in relativizem, človeška dragočnost in revnost, to je najbrž tisto, zavoljo česar Čehov ni in ne more biti samo »ruski«, pa naj so njegovi junaki po videzu in razpoznavni podobi še tako samo - ruski. In ker to niso v kontekstu vsega tistega, kar uprizarja gledališko snovanje danes - je zato Čehov najbolj avtentičen naš sodobnik.

Kako nam spregovori Striček Vanja v enkratnem, ozkem in hkrati brezmejnem prostoru časa, ki ga odmerja gledališki prostor. Izpostavil si ekološke probleme. Gledano moralno, politično? Teme se pojavljajo sočasno z eksistencialnimi stiskami oseb in niso eksplicitno postavljene kot idejne komponente. Usodnost življenja in bivanja sega globlje in ne prinaša odgovora na dlani.

Teme - kriza srednjih let, odtujenost, depresije, ekologija prostora in časa, »ko imamo opraviti z degeneracijo iz negibnosti, neprosvetljenosti iz popolnega pomanjkanja samozavesti« (Astrov), razpad družinskega občestva kot osnovne celice - prav posebej zarisane v drami Striček Vanja - so v današnjem času bolj žive, bolj prisotne in občutne, kot so bile v času nastanka drame. Definirana družbena vloga, ki jo igra človek, ni zanimiva; zanimivi so

eksistencialni problemi, ki so nerešljivi in ki bodo ostali nerešljivi.

Ne smemo pozabiti, da je bil Čehov zdravnik in da je gledal na stvari skozi to optiko - brez sentimentalnosti in brez opredelitev, kaj je prav in kaj ni.

»Za kemika ni nič nečistega na zemlji; pisec mora biti objektiven kot kemik; mora se odreči vsakodnevni subjektiviteti; tudi odpadki igrajo veliko vlogo v življenju in zle strasti so v življenju prav tako prisotne kot dobre...«
(Čehov)

Torej vendarle ekologija....

Čehov postavlja dogajanja v življenju svojih junakov v veliki cikel rojevanja, umiranja in obnove življenja v naravi. Tako to dogajanje ni več privatna sreča ali nesreča junakov, marveč dobiva neko kozmično dimenzijo, tek časa pa neko novo kvaliteto, ker ni človeška usoda samo zato, ker teče in se ne da ustaviti.

Ta veliki cikel pa ni edeni okvir, v katerega postavlja Čehov dogajanje v svojih dramah. V njih govori tudi o daljni prihodnosti, v kateri bo sedanost, ki jo gledamo na odru, samo daljna in že zdavnaj pozabljena preteklost.

Resnica, ki jo je poznal Čehov, naj bi v času predstave in seveda tudi po njej, postala del tiste resnice, ki jo vsi skrito nosimo v sebi in ki nam jo je gledališče pripravljeno razkriti v tisti meri in obliki, kakršni smo tudi sami kot gledalci pripravljene sprejeti.

Čehov seveda pozna resnico, ki je globlja od družbene: da pravzaprav boljšega življenja ni, da se družbene razmere lahko izboljšajo, kakor in koliko hočemo - da pa bodo vseeno obstajali ljudje, ki se jim upi ne bodo uresničili, niti ambicije, ljudje, ki se bodo brezupno zaljubljali v ženske, ki jih ne marajo, ki ne bodo znali izrabiti priložnosti, ki se jim ponujajo, ki bodo ljubili raje nekoristno lepoto kot korist in profit, skratka ljudi, ki bodo nesrečni zavoljo vzrokov, ki jih nobena družbena ureditev ne more odpraviti in izboljšati zato, ker ti vzroki niso socialni, ampak eksistenčni.

Prav gotovo je, da sanjarjenje o prihodnosti - pa če junaki še tako lepo in svetlo slikajo prihodnost - ni namenjeno

temu, da bi se v gledalcih sprožil vtis in up, da bo prišel čas, v katerem bo vse boljše in lepše urejeno na svetu.

To so izhodišča za nesolzavo, trpko, ironično, neusmiljeno upodobitev igre in posameznih likov.

Z radostjo se spominjamo tvojih prvih režij v SLG (dve sezoni si bil naš hišni režiser): Žena pred obzidjem Tankreda Dorsta, Rivemalov Rezervist, Leonce in Lena Georga Büchnerja, nazadnje Lužanovi Lepi krasi ... Vemo, da se rad vračaš.

Rad se vračam v vašo hišo. Pa ne samo zato, ker bi bil čustveno vezan na preteklost, ko sem bil sam član te hiše. Rad prihajam - čeprav bolj poredko, kar pa ni odvisno samo od mene. Rad prihajam zato, ker ta majhen ansambel uspešno previhari vse viharje, je konsolidiran, homogen, delavoljen in navdušen. Vse to sem srečal tudi zdaj ob tem delu.

Srečuješ se tudi z mlajšimi kolegi, ki si jim bil profesor na igralski akademiji. Kako je biti profesor na akademiji in potem režiser na terenu?

Prijetno je delati z bivšimi kolegi, ki so naredili velik razvoj, ki so umetniško dozoreli in ki reagirajo na izzive. Še prijetneje se je srečati s svojimi bivšimi študenti, ki so se otresli šolske trenaže, vidiš pa, da uporabljajo dosledno pridobljeno znanje in enakopravno samostojno, umetniško dozorevajoče delujejo v kolektivni ubranosti, ki je prvi pogoj za uprizoritev nekega dramskega dela - za predstavo. Zadoščenje za pedagoško delo, ki ni nikoli dokončno opravljeno.

Mija Mencej je prejela letošnje nagrado Združenja dramskih umetnikov Slovenije za odlično kreacijo Pitiade v Terencijevem Evnuhu. Veseli njenega uspeha in priznanja ji čestitamo!

Goran Schmidt je bil umetniški vodja naše hiše od 1. marca 1981 do 31. januarja 1984. V svojem delu je stremel za rast in umetniško prodornost celjskega ansambla, za kontinuirano profesionalizacijo ustanove. Aktualnost, družbena kritičnost in težnja k poetizaciji gledališča so bile osnovne značilnosti njegovega pristopa k samouresničevanju celjskega gledališča, ob tem pa je izhajal iz zavesti, da »gledališka umetnost ni interpretacija sveta, ni predrugačenje sveta, ni razlaga sveta, še manj seveda posnetek sveta: gledališka umetnost je kot vsaka druga umetnost poseben način spoznavanja sveta«. Prav tako je izhajal iz stališča, da nobeno gledališče ne more biti enklava, odtrgana celina. Medsebojno spoznavanje in medsebojno oplajanje ustvarjalcev in občinstva sta mu bili osnovni vodili. Goranu Schmidtu se iskreno zahvaljujemo in mu želimo v življenju še veliko lepih uspehov!

Bogomir Veras je bil član SLG Celje od 1. novembra 1968 do 31. avgusta 1984. V tem času je ustvaril mnogo markantnih odrskih podob in mnogo pripomogel k afirmaciji celjskega ansambla. V spomin si bomo priklicali samo nekaj njegovih odličnih kreacij, celote njegovega ustvarjanja je v teh nekaj bežnih vrsticah težko ujeti. Debitiral je z vlogo Nila v Gorkijevih Malomeščanih. Kadivec v Partljičevi komediji Ščuke pa ni. Hiron v Tauferjevem Prometeju. Jerman v Partljičevi satiri Oskubite jastreba. Mrva v Cankarjevi Lepi Vidi. Monkof v Linhartovi Županovi Micki. Don Armando v Shakespearovi komediji Ljubezni trud zaman. Parmenon v Terencijevem Evnuhu. Jožef II. v Shafferjevem Amadeusu. Pesnik v Schnitzlerjevem Rajanju. Logar V mikelnovi Mor. pol. kvalif, tov Gubca. Zunaj Celja je deloval tudi kot režiser na amaterskih odrih, v naši hiši pa je skupaj z Janezom Starinom postavil Albeejevo enodejanko Zgodba o živalskem vrtu, igral je Petra. Tudi Bogomiru Verasu se za njegovo plodno delo v naši hiši iskreno zahvaljujemo in mu želimo še veliko lepih odrskih upodobitev.

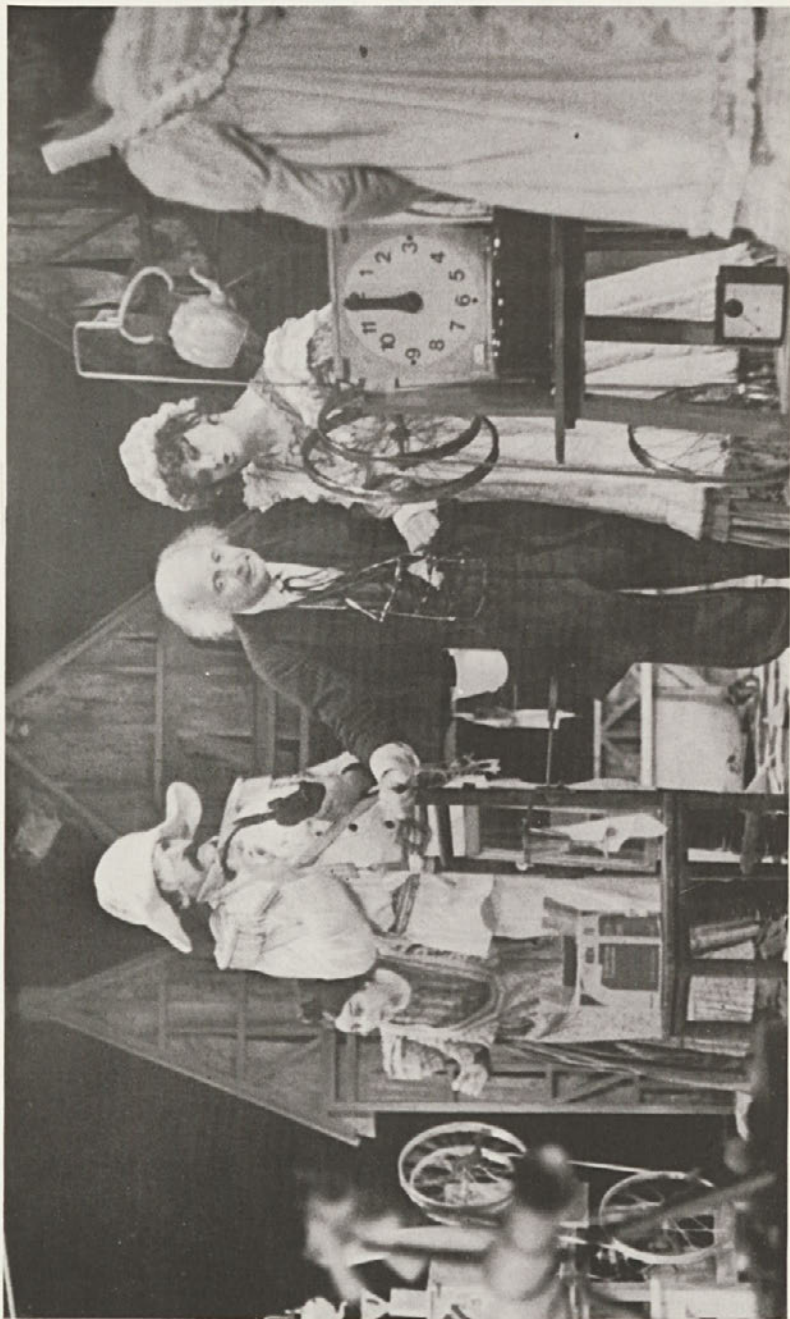
Ljubinka Belehar je bila osem let nadvse uspešna in marljiva organizatorka gledališkega življenja v Celju in zunaj Celja, skrbela je za stike s publiko in vodila delovni program umetniškega ansambla. Zaposlena je bila od 1. novembra 1976 do 31. avgusta 1984. Za opravljeno delo se ji najtopleje zahvaljujemo, na novem delovnem mestu pa ji želimo še veliko uspehov.

Vera Pristov je odšla v pokoj. Bila je naša dolgoletna lasuljarka in gledališka frizerka z izjemnim poslušom za stilno oblikovanje, za estetsko podobo in funkcionalnost pričeske. V SLG Celje je bila od 1. februarja 1958 do 30. junija 1984. Za opravljeno delo se ji najtopleje zahvaljujemo in ji želimo še veliko lepih dni z nami.

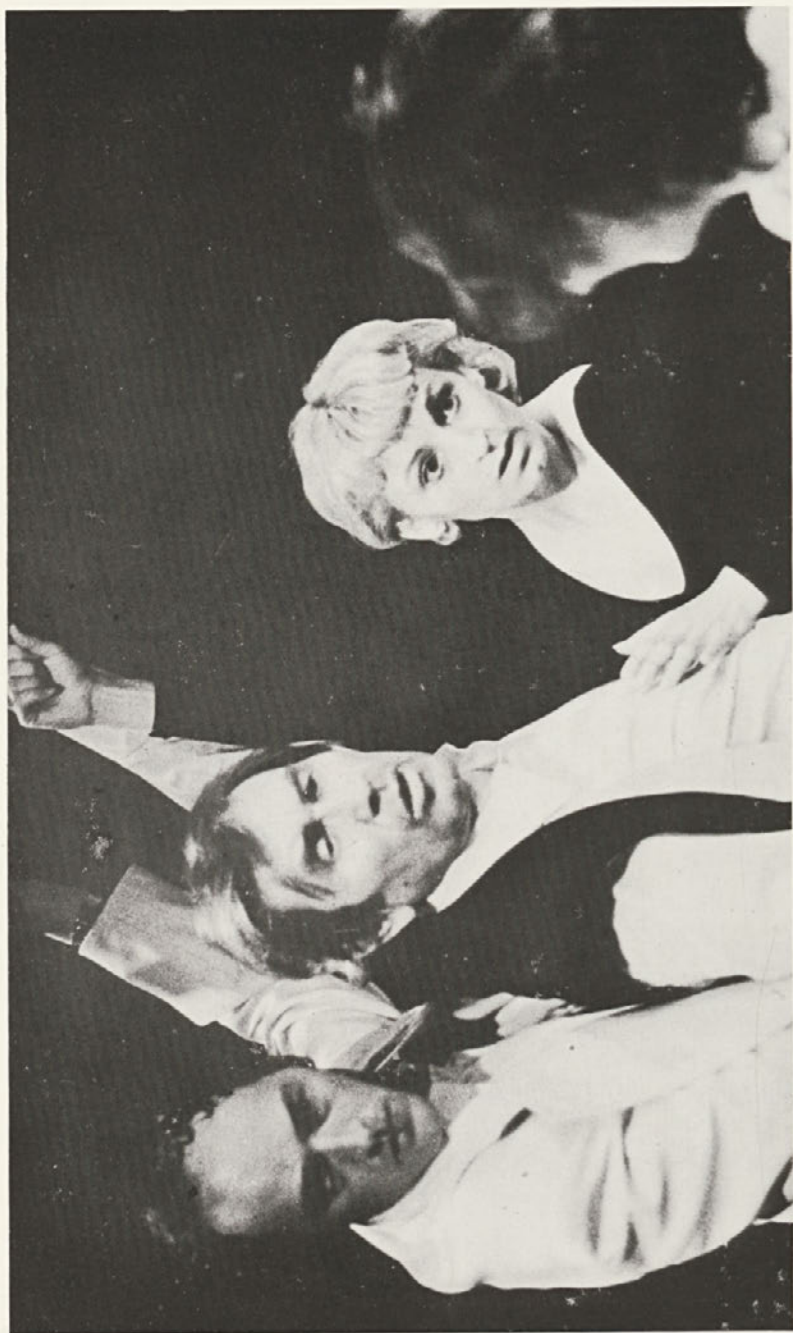

Norman Hunter - Aleksander Zorn: Profesor Modrinjak

Raymond Queneau - Aleksander Zorn: Vaje v slogu

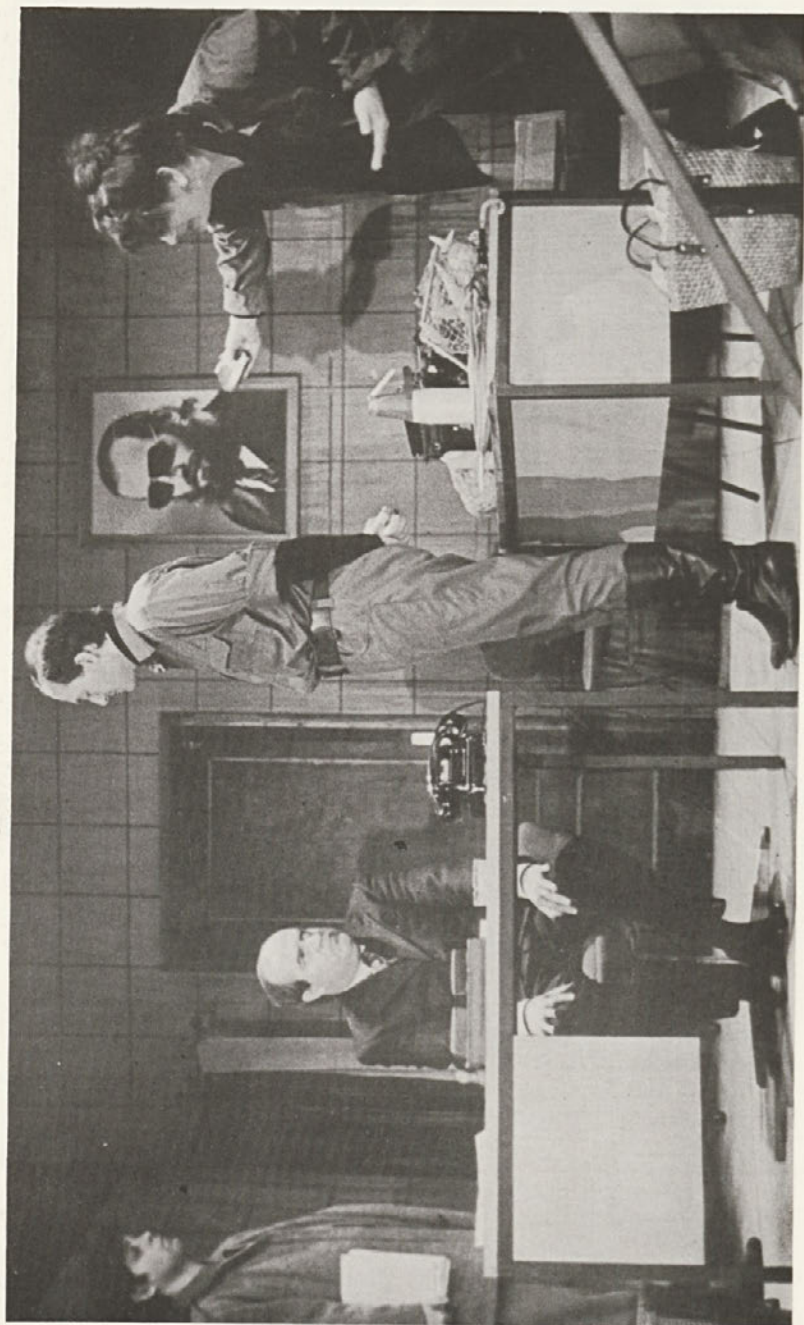

Publij Terencij: Evnuh

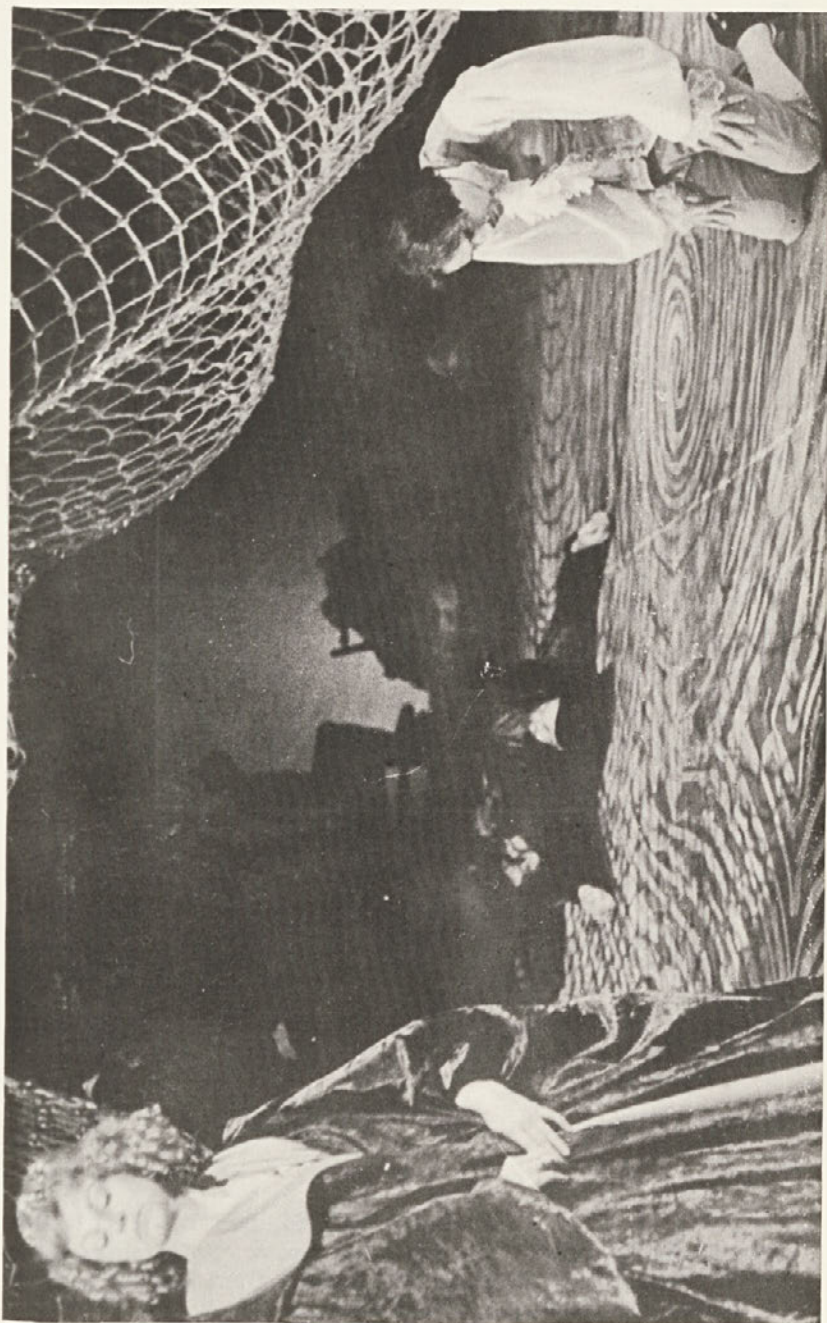

Vaclav Havel: Obvestilo

Victor Hugo: Ruy Blas

V gledališkem foyerju razstavlja
Črtomir Frelih

Gledališki list SLG Celje, sezona 1984/85, števil. 1 - Predstavnik
upravnika Slavko Pezdir - Urednik Janez Žmavc - Fotografije celjskih
predstav Viktor Berk - Naklada 1000 izvodov. Cena 20 dinarjev - Tisk
Cinkarna Celje - Oblikovanje Jože Domjan

